

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KÖZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Közegek, napok, gazdasági egyetemi tagok és közszolgálati előjárók egész évre 3 K, tanítók, közszolgálati és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.
Telefon Egy példány 10 fillér. Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:
BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:
DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:
FULEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.
Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérről más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.
A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.
M. kir. postatakarékpénztári cseque-számla 10,489. szám.

Emlékezzünk régiokról.

A legnagyobb nemzetek, legvégzetesebb, legválságosabb helyzetekben és eseményekben, mindég magukba szállottak és lelki világuk erősítésére, bátorságuk edzésére kegyeletes szent áhitattal, nemzeti történelmi múltjuk felé fordították tekintetüket és a múltból merítették erőt, hitet, bizalmat a jelen küzdelmeihez...

Boldog nemzet, melynek történelme telítve van a késői ivadéknak példát adó nagy és hősi harcok emlékével; hűséges nemzet, mely megrázkódtatásai pillanatában kegyeletes, romlatlan lélekkel tud meríteni abból a kristálytisza forrásból, melyet a történelmi lapjai, vigasztalóul, bátorítóul és lelkesítőül szolgáltathatnak...

Nehéz, korszakalkotó, nagy napok előtt áll most a mi magyar nemzetünk is; az események oly rohamosan ostromolják, az ellenségek nagy tömege oly vad erővel támadja, hogy sivár, vigasztalan jelenünkben, szétforgácsolt, széttagolt társadalmunkkal, teljes apathikus közönyünkkel, képtelenek vagyunk a helyzet komolyságának tudatára ébredni és félve, remegve várjuk azt a nagy evolúciót, azt a nagy megrázkódtatást, mely a közeli vést hirdette, tetterőre serkenti az alvókat, egymás mellé sorakoztatja az ébredőket, hogy egymásért és egymásban vivják meg azt a nagy harcot, mely a sokat zaklatott nemzetnek, életfentartó, dicső harca lehet...

Ebben a nagy megrázkódtatásban mely a nemzetek életében időszakonként szinte vas következéssel vissza szokott térni, a mi nemzetünk majdan élet-halál harcot fog vívni és ehhez a nagy harchoz, az egész nemzetnek és minden jó fiának összetartó erejére lesz szüksége, mert ez fog határozni léte vagy nemléte felett...

Emlékezzünk tehát a régiokról...

Forduljunk lelki szemünkkel vissza a múltba — és merítsünk belőle szent hitet, bizalmat, lelkesedést és erőt a jelenre és a jövőre nézve...

Éppen ma hatvan éve történt; éppen ma van hatvanadik évfordulója annak a napnak, midőn a lelkes székely, báró Orbán Balázs szavai szerint

1848. október 18-án 30 ezer székely harcos indult el lelkesülten az **agyagfalvi térről**, midőn testvéreit a megyei magyarságot szolgálókból szabadokká, rajongókból gyilkosokká lett honfitársak öldökölték; ott a történelmi hagyomány által megszentelt téren gyűlt egybe a székely nép ma hatvan éve, fenyegetett, vészkörnyezte testvérek védelmére; a megtámadott szabadság oltalmára és ha azt az innen kiindult lelkes székely sereget, erkölcsi erejében hatalmas népet lelkiismeretesen hasznosítani tudták és akarták volna, ha a vezetők ügyetlensége, gyávasága a népet tervszerűleg nem demoralizálta volna, akkor nem kellene annyi ezer ártatlanul legyilkolt székely testvérünk sirja felett vérvörnyeket hullatnunk és nem történetek volna azon vérfagyasztó kegyetlenségek, borzalmas, rémes jelenetek, melyek a 19-ik század történetében örökös, eltörülhetetlen szégyenfoltot képeznek... és népünkben oly pusztítást végeztek, melyet mind a mai napig sem volt képes egészen és teljesen kiheverni...

Ámde az agyagfalvi térnek megszentelt hagyományai, nemcsak e hatvan évre, de a sokkal messzebb mögöttünk fekvő multnak emlékeihez is visszavezetnek...

Az agyagfalvi tér nyílt történetkönyve a Székelyföldnek, hol annyiszor gyűlt össze a hős nemzet tanácskozni, szabadságát biztosító törvényeket hozni, a haza és szabadság elleni harcra keln; hősök taposta, dicső történelmi események által megszentelt hely ez, hol századok multával is csak levett kalappal, — imát rebegve volna szabad minden igaz székelynek áthaladni...

Emlékezzünk régiokról...

Emlékezzünk meg az itt tartott székely nemzeti gyűlések legkitünőbbikéről, mely 1506-ban, advent vasárnap utáni ötöd napon, gyergyói Lázár András elnöklété alatt itt egybe seregltek és a híres **agyagfalvi constitúciót** megszerkesztette.

A székely nemzet önkormányzati jogának ez volt a legszebb megnyilatkozása, mert ez nemcsak megerősíté a székely nemzet kiváltságait szabályozó és biztosító 1505-iki udvarhelyi constitúciót, a népszabadságot, a nemzeti szuverenitást biztosító ezen codificált törvényeket,

hanem egyszersmint a székely nemzetnek kibékülése volt az uralkodóval, mivel a Lajos születésekor erőhatalommal szedett örökadó miatt, meghasonlásba jött a nemzet. Megállapított itt a passiv ellenállás elve, mely szerint jogsérelem esetében ne ragadjon rögtön fegyvert a székely, hanem egy helyre közönségesen egybegyűlve, a testvér Magyarország segélyét és közbenjárását kikérve, a király kegyelméhez folyamodjanak; kimondatott, hogy a hazaáruló és az, ki törvényes királya ellen bujtogat, örökösen száműzessék Székelyföldről, ingóságai felprédáltassanak, javai pedig örökösre szálljanak; itt állapított meg, a nemzeti tömörség elvéből, hogy a székely jószág még fejvesztés esetében sem száll a koronára, hanem azt örökösei vagy ha azok nem lennének, szomszédja örökölje. Itt mondatott ki a népfőnség hatalma, mely szerint az ily száműzöttnek csakis a király, vagy az egész székely nemzet kegyelmezhet meg, tehát a király és a nép hatalma egy színvonalra helyeztetett. Itt hoztak oly üdvös határozatok, melyek kétségtelenül mutatják, hogy a székely nép a nemzeti főnségnek alkotmányos elvét már akkor felállította, midőn Europa legtöbb országában, a néphatalomnak még az elmélete sem fogamzott volt meg, ami ismét tagadhatatlan bizonyítéka annak, hogy a székely nép már akkor is óriási fejlettséggel, politikai érettséggel és kellő műveltséggel bírt...

És bár a történelmi könyvekben az agyagfalvi rétnek szép történelmi multja kitörülhetetlen arany betűkkel van iktatva, ma az utolsó agyagfalvi székely nemzeti gyűlés hatvanadik évfordulóján csak hazafias kötelességünknek teszünk eleget, midőn az utókor kegyeletét a szent emlékek felé visszavezetjük és rámutatunk, figyelmeztetünk arra, hogy ennek a hatvanadik évfordulónak nem szabad, nem lehet ilyen szürke, rideg, fagyos közönybe fulladni; hogy ezt a székely nemzetnek és különösen a mi vármegyénknek, székely anyavárosunknak elengedhetetlen kötelessége, a történelmi helyhez méltó megemlékezéssel megünnepelni...

Nem vádolunk, nem kárhoztatunk senkit a mulasztásért, hogy ez a nagy történelmi év-

forduló ma ilyen közönyösen, fagyosan virradt fel ránk; voltak többen és közöttük mi is, akik az eszmét már korábban megpendítették, de elállottak a nemes szándéktól, mert ennek az ünnepségnek, nem egyszerű lokális jellegűnek, de az egész Székelyföldre kiterjedőnek kell lenni...

Jó öreg Borszéký Soma bátyánk, már több mint egy évtized óta folytat meddő harcot, a székely nemzetgyűlések felújítása érdekében, melyeket a feszes korlátok közé szorított Székely Szövetség gyűlései képtelenek pótolni, mert ezekről maga a székely nép teljesen ki van zárva és nem is található meg helyét a doktriner módon tartott előadásokon! A székely néphez, a székely nép nyelvén kell beszélni, ha székely szívhez hozzá akarunk férközni...

De a halasztással ne temessük el az eszmét magát; ápoljuk, fejlesszük; vezessük vissza a székely népet nyomról-nyomra a mult eseményeinek forrásához; vezessük vissza iskoláink ifjuságának fogékony lelkületét a történelmi tradíciókhoz, hogy azokból tanuljanak erőt, hitet, hazaszeretetet...

A most elhalasztott ünnepelestartsuk fenn a nemzet általános nagy ünnepnapjára — március 15-re; akkorra gyűjtsük össze a székely nemzet ifjait, véneit, egy nagy, szent ünnepre az **agyagfalvi rétre**, ahol ne üres szónoklatokba, disz-evés-ivásokba rekedjen meg a nap jelentősége, de oly komoly, jelentős, népboldogító határozatok születessenek, minőket már négyszázad év előtt dicső elődeink hozának, szeretett Székelyföldünk javára.

Emlékezzünk régiokról! Mert csak annak a népnek van joga a szebb jövőhöz, mely a dicső multat kegyeletében megőrizni és emlékét ápolni tudja...

Deréki Antal.

Magyarország és a külföld.

Írta: Sztérenyi József.

A magyar iparfejlesztési törekvések sikerét lényegesen befolyásolja az a körülmény, hogy a külföldi érdeklődőket félrevezetik a magyar gazdasági viszonyokat illetően. A külföldön mesterségesen tenyésztett tévtanok ellensúlyozására bizonyára hozzá fog járulni az a könyv, mely Sugár Ottó, a „Honi Ipar“ szerkesztőjének tollából most jelent meg a

lipesei Duncker és Humblot cég kiadásában. A könyv a legapróbb részletekig ismerteti a magyar gazdasági viszonyokat, az iparfejlesztés multját és eredményeit, az állami és községi kedvezmények elnyerése körüli egész eljárást és egyúttal közli a kormány iparfejlesztési programját a legközelebbi évtizedre. Ez a könyv teljesen felvilágosítja az érdeklődőket arról, hogy a külföldi tőkének hogyan kell reálisan bekapcsolódnia a magyar iparfejlesztésbe. Lényegesen emeli a mű jelentőségét az a körülmény, hogy Sztéryni József államtitkár rendkívül érdekes előszót írt hozzá, mely a legerélyesebben száll szembe a külföldön elhíntett ellenséges tanokkal. Sztéryni előszavát szövegszerűen itt közöljük:

Magyarország iparfejlesztési törekvéseit gyakran mutatják be hamis világításban a külföldnek.

Ugy tüntetik fel, mintha e törekvések nem öncélt képeznének és mintha azoknak nem gazdasági, hanem politikai céljuk lenne.

Azt is állítják Magyarország iparpolitikájáról, hogy nélkülözi a szilárd alapot, mert az ország viszonyai és mindenekfelett munkássága iparra nem alkalmasak.

Ezekkel az állításokkal, melyeket az élet nap-nap után megcáfol, szembe kell szállani.

A magyar iparfejlesztés semmiféle mellékcél nem követ; egyetlen, önmagában erős és félre nem magyarázható célja: Magyarország gazdasági viszonyainak megjavítása.

Az egyoldalú agrár-államból a többoldalú gazdaságra való áttérés, az agrár érdekek kiegészítése ipari érdekekkel, a mezőgazdaság támogatása erős iparral, az államháztartás forrásainak gyarapítása és a munkásosztály számára a biztos megélhetést nyújtó munkaalkalmak szaporítása a mi célunk.

Ha egy állam gazdasági önállóságának előkészítése politikai cél, egy magyar iparfejlesztésnek ilyen politikai tendenciája kétségteljesen van.

Ámde azt hiszem, hogy ezt a célt keresni és követni minden államnak saját jól felfogott kötelessége, így Magyarországnak is.

A magyar iparfejlesztés komoly alapokon nyugszik és az az állítás, mintha itt a viszonyok nagy gyárra nem lennének elég kedvezők, vagy hogy a magyar munkásosztály gyári munkára nem volna alkalmas: merőben alaptalan.

Magyarország évtizedeken keresztül nem foglalkozott komolyan gyárra fejlesztésével, innen elmaradottsága e téren.

Amióta — alig több egy évtizednél — ezt komolyan teszi azóta, a rossz európai pénzügyviszonyok dacára igen számottevő eredményekre mutathat rá.

Talán elég lesz erre nézve utalni arra, hogy nem egészen egy évtized alatt ipari termelése több mint évi 200 millió koronával növekedett; valamint arra is, hogy csaknem mindazok a nagyobb gyárak, melyek külföldről települtek át, — különösen a textil- és a vas- és fémipar körébe vágók — ezen idő alatt ismételtelen tetemesen kibővültek és folytonosan nagyobbodnak.

És a mi munkásosztályunkat illeti, ez tanulmányokra egyenesen kiváló, szorgalmában kifogástalan, megbiz-

hatóságában pedig nem áll mögötte más országok munkásainak.

Valamely gyártási ág számára akár a helyi viszonyok, akár a munkások szempontjából rossz vidékek nemcsak Magyarországon, hanem másutt is akadnak. Ilyenek után nem lehet egy egész országról ítéletet mondani.

A magyar iparfejlesztésnek óriási tér nyílik: az ország ipari behozatala meghaladja a 900 millió koronát évenként.

Ezt a behozatalt akarja az ország fokozatosan csökkenteni. Ezért hozta meg iparfejlesztési törvényét. Ezért fogtak össze itt állam és helyi hatóságok, hogy megfelelő támogatást nyújtsanak azoknak, kik fejlesztést igénylő iparágakban gyári vállalatokat létesítsenek az országban.

E támogatás módját és eszközeit kívánja ismertetni e mű, mely mint ilyen, hasznos munkát végez. Támad-e nyomában gyakorlati eredmény, azt természetesen előre tudni nem lehet.

Egy eredménye azonban mindenestre lesz és nekünk már ez is hasznunkra válik, hogy a külföld meggyőződhetik a felől, hogy Magyarországon állam és társadalom egyaránt kellő érzékkel bírnak a komoly gazdasági fejlődés iránt.

Gazdakörök rováta.

A vetések ellenségei.

A vetéseknek oly sok ellensége van, hogy a gazdának legnagyobb szorgalommal kell ellenük védekezni s gyakran még sem képes teljesen elhárítani a bajt. Legtöbb kárt okoznak a vetésekben: a fagy, a kipállás, a megdülés, az üszög, a rozsda, a gyomok, a káros rovarok, a hűtés, a torgomba és az aranka.

Ezeket kívül nagy ellensége a jó termésnek az a sok helyen megrögzött rossz szokás is, hogy sok gazda évek hosszú során át mindig ugyanazon terményt termeszt. Bár bő trágyázás által a földnek vissza lehet adni a belőle kivont táplálékanyagok nagy részét, mégis a tapasztalat bizonyítja, hogyha egy és ugyanazon növényt termesztünk szakadatlanul valamely területen, bizonyos idő múlva a termés nemcsak mennyiségileg, de minőségileg is csökkenni fog, mivel előbb-utóbb beáll az ugynevezett talajuntság. Minden gazdának tehát saját érdekében arra kell törekedni, hogy földjét ettől megóvja az által, hogy búzát buza után ne vessen, hanem fölvaltva mást, lehetőleg valamely kultúrát is termeljen. A vetésváltás haszna nemcsak abban áll, hogy ezáltal a talaj tápanyagai nem lesznek egy irányban túlságosan kiaknázva, hanem abban is, hogy a talaj természeti tulajdonságaiban egyensúly jön létre, miután az egyik növény alatt romlik, a másik alatt javul. Valamely területen ugyanazon növénynek egyoldalú folytonos termelése annál helytelenebb, mert a kiszagda, ki ezt alkalmazza, rendszerint elegendő trágyával sem bír s így földjének termőképességét viszszaadni sem tudja.

A fagy, száraz, igen hideg télen gyakran nagy károkat okoz a vetésekben. Ha a nagy hideg hótakaró nélkül találja a gyenge vetéseket, a növény szárában és gyökereiben levő víz jéggá fagy, miáltal a gyökerek és

a száruk megrepedeznek. Mikor aztán az idő melegebbre fordul, a növény elfonnyad, megfeketedik s kivész. Ezt nevezik kifagyásnak. A gabonaneműek nagy hideget kibírnak s legtöbb esetben nem is a fagy teszi tönkre a vetést, hanem az idő gyors fölengedése. Minél gyakrabban fagy meg és enged föl a vetés, annál több pusztul ki belőle. Legveszedelmesebb idő tehát a tavasz eleje, mikor éjjel fagy, nappal pedig erősen fölmelegszik. A kifagyástól meg kell különböztetni az ugynevezett fölfagyást. Ez különösen nedves talajokon szokott előfordulni s abban áll, hogy a föld felső rétegében levő vízmennyiség jéggá fagy, miáltal térfogata növekszik s a felső földkéreg fölemelkedik. Az így fölemelkedő réteg azonban magával emeli a fiatal gabonát is. Ha az idő megenyhül, a fölemelkedett földrétegek között volt jég elolvad s azok újból leülepednek, míg a gabona fölemelkedve marad, úgy, hogy ha ez gyakrabban történik, a gabona gyökereinek csak a vége éri a talajt, sőt a gyökerek el is szakadhatnak. Az ilyen felfagyott vetésen úgy lehet segíteni, hogy elhengerezik, miáltal a földből kiemelkedett gyökerek bele nyomtatnak ismét a talajba.

A gabona kipállása akkor következik be, ha a buja vetéseket vastag hótakaró borítja s hirtelen melege fordul az idő miáltal a hó felső rétege olvadni kezd, az elolvadt víz beszivárog a hó közé s azt kásás tömeggé változtatja. Ha aztán ilyenkor újra fagyás áll be, a kásás hótömeg valóságos páncéllá fagy, melyen keresztül levegő nem juthat be a vetéshez. A növény aztán levegő hiányában megfullad s elromlik. Az így kipállott vetés a hó elolvadása után savanyu szagu lesz s ezért a kipállást sokan savanyodásnak is nevezik. Kipállik akkor is a vetés, ha a föld újból jól megfagy s csak aztán esik hótakaró, melynek hirtelen olvadó vizét a fagyos föld el nem nyelheti. Ilyenkor tehát a vetés, főleg a mélyebb helyeken vízbe kerül, elázik s levegő híján megfullad, kipállik. Ennél gyakoribb az, midőn a növényt borító víz újra megfagy s a jég alatt a vetés a levegőtől elzárva megfullad.

U. G.

Kincses Kalandárium 1909.

Régi, kedves ismerősök köszönetnek bennünket a könyvesboltok kirakataiban: a Kincses Kalandárium megszokott piros kötetei. Tulzán nélkül mondhatjuk, hogy ez a legnépszerűbb magyar könyv. Annnyira szükséges és annyira kedvelt, mintha nem is irodalmi termék volna; nélkülözhetetlen háztartási cikk ma már a Kincses Kalandárium.

Uj kötetének azonban az irodalmi része is nagyon változatos és értékes. Az emberi tudásnak alig van olyan területe, a melyre a Kincses Kalandárium ki ne terjeszkedne. A természettudományok köréből például nagy tanulmányt közöl a vizről, ennek fizikai és vegyi sajátságairól, földünk életében való nagy szerepéről, az ivóvizről s a víz ipari alkalmazásáról. Egy másik cikk néhány olyan problémát ismertet, a melyre még nem tudnak feleletet adni a természettudósok. — A mechanikába tartozik az óriási gőzgépekről szóló cikk, a fiziológiába az érlelmeszesedésnek, az erőszakos halálmeknek, valamint a szem érzéki csalódásainak ismertetése, a természetrajzba a hangyák

értelmességéről, az aranyhalakról, a tenger állatvilágáról, az ós-lényekről, a konyhaketről s a magyar dohányról írott cikkek. Az égbolt fénytümenyeit ismertető cikkek kívül a modern csillagvizsgáló intézetekről írott cikk a csillagászat kedvelőit fogja leginkább érdekelni.

Azonban mindenkinek az érdeklődésére számot tarthat egy nagy tanulmány, mely a világ végére vonatkozó tudományos elméleteket ismerteti s természettudományokban szereplő új fogalmakon és elnevezéseken kívül helyet kapott a Kincses Kalandáriumban az új erőmértékegységek ismertetése is. Egy nagy cikk a baktériumokat ismerteti irásban és képen.

A természettudományok után a szociális kérdések foglalkoztatják leginkább a mai kor emberét. Egy nagy és alapos tanulmány a szociáldemokráciában érvényesülni akaró áramlatokat ismerteti. Ide vág a magyar nemességről szóló cikk is, valamint a társadalmi életben sokszor jelentékeny szerepet vivő kitüntetések és rendjelek ismertetése is. Egy praktikus cikk a névmagyarosítás minden ügyében eligazítja az embert.

A történelmi részből kiemeljük a pogány magyarokról, a magyar városokról s a hirneves foglyokról szóló cikkeket. A politikai részben ott találjuk a világ parlamentjeinek és a köztársaságoknak ismertetését.

Az egyházi vonatkozású cikkek közül az egyik a szerzetes-rendek római generálisait, egy másik a katalombákat, a harmadik pedig a szentek ikonográfiáját ismerteti. A művészeti részben nagy cikk van a gót stílusról és a gobelinekről. Gyakorlati értékű az a cikk is, amely a bankok és a börze életében használatos szakkifejezéseket ismerteti.

Ezeket kívül még vagy negyvenötven tárgy van földolgozva a Kincses Kalandárium új kötetében, kisebb-nagyobb terjedelemben, de mind egyforma gondnal és egyforma érdekességgel. Szóval az új kötetben is megnyilatkozik a Kincses Kalandárium készítőinek az a törekvése és egyszersmind sikerének titka, hogy minden évben még többet, még tökéletesebbet nyújtsanak a közönségnek, mint az előző esztendőben. Minden haladt és fejlődött a Kincses Kalandáriumban, csak egy maradt a régi: az ára. A Kincses Kalandárium ma is csak két korona, mint tavaly volt. Megrendelhető Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelytől, Kossuth-utca 31.

LEGUJABB.

(Saját tudósítónktól.)

Budapest, október 17.

Péter király menekülésének hírére hol megcáfolják, hol megerősítik. Az ellentmondó hírek közül csak az világlik ki, hogy Szerbiában teljes a felfordulás és a zavarosban mindenekelőtt György királyfi szeretne halálra. — Törökországból az osztrák árak ellen indított bojkott terjedéséről keringnek újabb hírek. A nemzetközi konferencia programját már megállapították Izvolszky és Grey külügyminiszterek.

*

Egyre komolyabban lépnek fel azok a híresztelések, hogy Péter király kénytelen lesz lemondani a trónról és helyet engedni a trónörökösnek, aki nyíltan élére állott a harcias mozgalomnak. Mindenesetre veszedelem fenyegeti az egész dinasztiaát.

*

Kolera tífusz, kősztyánv és tyúkhurut, gektől szabadulhat, ha az

ÉLŐ KÖNYV

gondosan átolvassa. Ára 3 K. A

Önálló útmutató a

Az tan te estére tenek jelenn izgató gyujto titok az ossz atyja Ma nagy szeesk s aztá titkos tria-Ma Hire határo a nem Kragu minde osztrál nulása Való szerü főkapit ujságin lomma titokza lyek á szeesk Söt eg esküvé ellen táltakra fel a b mét. Küllül Galamb Ott lak Megbán Galamb Olyan, Sötét Még az Istenei Hogy a Szöttes Szerel Mint a Mint a Mint az Hat ok

Az éjszaka aránylag nyugodtan telt el. Ma délutánra és estére nagy tüntetéseket készítenek elő. Mindennap ezerszámra jelennek meg a röpiratok, az izgató röpivek és a lapok is gyujtogatják a lakosságot. Nyílt titok, hogy György trónörökös az összeesküvők klikkjével együtt atyja ellen áskálódik.

Ma este a tisztikaszinóban nagy béke-vacsora lesz az összeesküvő tisztek részvételével s aztán a hadsereg tisztikara titkos gyűlést fog tartani Ausztria-Magyarország eilen.

Híresztelik, hogy a szkupstina határozatára az udvartartást és a nemzeti bankot Belgrádból Kragujevába helyezik át, mert mindennap bekövetkezhetik az osztrák-magyar csapatok bevonulása.

Valóságos Sherlock Holmes-szerű láz uralkodott tegnap a főkapitánysán épülete körül. Az újságírók példátlanul lázas izgalommal keresték-kutatták egy titokzatos bűnügy szálait, amelyek állítólag valami szerb összeesküvés körül bonyolódnak. Sőt egyesek szerint az összeesküvés egyenesen az udvar ellen irányul és a krompromitáltakra a bécsi rendőrség hívta fel a budapesti rendőrség figyelmét.

SZÉKELY NÉPDALOK.

I.
Küküllő mentében szép Kisgalambfalva,
Galambbal, virággal jól tele van rakva.
Ott lakik egy kis lány, galamb is, virág is,
Még bámulja őt még az egész világ is.

Galamb a kis zive, két piros orcája,
Olyan, mint a pünköszt legszebbik rózsája.
Sötét kékényszeme, lilium termete...
Még az irigység is elnémul mellette.

Istenem, Istenem, megérem-e vajjon,
Hogy az a kis leány magának valljon,
Szöttes rokojában, csipkés fejkötőben,
Szerelmes hitestárs ölegetésében?!

Mint a virágszálat tenyéren hordanám,
Mint a kis galambot szépen cigogtatnám,
Mint az édes anyám, gyöngéden beszélnek...
Hat ókrós gazdával sohase cserélnék!

II.

Nemsokára a nyáron,
Bethlenfalvi határon,
Kalákába' aratunk,
Kalongyákat is rakunk.

Munka után, nap nyugtán,
Táncra perdül legény, lány.
Hármas a tánc egyégbe,
S házasság lesz a vége!

Fülei Sz. Lajos.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Rp. Csillapító labdacok a Bömbölda részére.

Sign: Hetenként egy adag.

Simán lefolyt megyegyülés
Utánna nagy értekezés,
Talán megcsik a csoda
Béke száll le a határba.

Ugyis legyen, adja Isten,
Itt haragra már ok nincsen;
Közös jóra fogjunk kezét
Vezérünk legyen: szeretet!

Ha így lenne, így maradna
Köztünk béke fészket rakna,
Ez a rovat is eltűnik
S helyébe más humor lépik.

A koresmáros csak hallgatja,
Bajszát vigan sodorintja;
Hadd jöjjön az áldott béke,
Sohse legyen köztünk vége
Antul szomjasabb a gége...

Dr Veritas.

— **Városok kongresszusa.** A törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok szeptember d. e. értekezletet tartottak Budapesten a Pannonia-szálló különtermében. Az értekezleten mintegy 40 város képviseltette magát. Elnökké Domány János kir. tanácsos, polgármestert választották meg. Az elnök megköszönve a bizalmat, hosszabb beszédben kifejtette annak okát, hogy a városokat tanácskozássra hívták össze. Előadta, hogy a kormány a városi közigazgatási költségek fedezése címén két millió koronát vett fel a városok segítésére. E segély hovaforrása felől kell az értekezletnek határoznia. A kérdés felett hosszabb vita indult meg. Az értekezlet végül egyhangúlag elfogadta Kelemen Samu dr. orsz. képviselőnek következő határozati javaslatát: A törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városok tisztviselőinek a mai napon megtartott értekezlete köszönettel veszi tudomásul, hogy Nagyméltóságod az állami költségvetésbe kétféle millió koronát vett fel a városok közigazgatási költségeinek fedezésére. Az értekezlet egyhangú határozatával arra kéri Nagyméltóságodat, hogy ezen kétféle millió koronát, mint első segítséget kizárólag a városi tisztviselők fizetésének és lakbérilletményének kiegészítésére méltóztatassék fordítani oly módon, hogy a városi tisztviselők javadalmára az összegegre egészítessék ki, mely a hasonló fizetésű fokozatban levő állami és vármegyei tisztviselők javadalmának megfelel, vagy azt a rendelkezésre álló összeg keretein belül a lehetőségig megközelíti. Az értekezlet annak a reményének és várakozásának ad kifejezést, hogy amennyiben a most felvett két millió korona erre a célra nem volna teljesen elegendő, a nagyméltóságú kormány lehetőleg még ebben a költségvetésben, mindenesetre azonban a legközelebb következő évben ezen állami segítségnek oly mértékű felemelését fogja javaslatba hozni, melylyel a tisztviselői fizetéseknek az állam és vármegyei hivatalnokok javadalmával való egyenlővé tétele az egész vonalon megvalósítható lesz. E határozati javaslatot a városok képviselői küldöttségileg nyújtották át Wekerle Sándor dr. miniszterelnöknek és Andrássy Gyula gróf belügyminiszternek, kik a küldöttséget a legjobb akaratukról biztosították.

— **Kit terhel a felelőség?** Városi szabályrendeleteink évek óta, újralakítás előtt állanak. Bizottságot delegált a képviselőtestület, de a bizottságot senki sem hívta össze munkálkodásra. A települési szabályzat évek előtt elkészült, de csak most terjesztették fel jóváhagyásra s így a városnak csak az utóbbi időkben is 6—7000 korona kára származott a hanyagságból. Abból pedig, hogy a többi szabályok sem készültek el, ki sem lehet számítani, mennyi kára és hátránya van a közérdeknek. Ideje volna már, hogy a képviselőtestület eltekintsen minden személyi kimélgetésektől és valahára érvényt szerezzen törvényes jogainak.

Ha közfunkciót teljesíteni hivatott embereit előbb szép szóval pontosabb tevékenységre ösztönözni nem tudta és tudja, akkor törvényes hatalmával kényszerítse kötelességük végzésére, vagy pedig kellőleg betölteni nem tudott állásuk elhagyására. Ha ezt nem teszi, a kizárólagos felelőség egyedül magát a képviselőtestületet terheli. Mert mit is mondott vármegyénk főispánja a szerdai értekezleten: „Aki a város fejlődését, előhaladását akadályozza, azt elgázoljuk; minden törvényes eszközzel arra töreksem, hogy Székelyudvarhely, a székelység anyavárosa az öt megillető helyet elfoglalja.“ Ez a mai kor intő szava; méltó, hogy városunk minden rendű és rangú polgáránál visszhangra találjon s baráti kezet fogva egymással, a város előmenetelén munkálkodjunk. Aki hivatást érez magában: munkálkodjék a közért, mely az egyesekre is áldást hoz. Aki pedig dolgozni nem tud, vagy nem akar: engedje át önként, — mielőtt arra amugyis kényszerítve lenne — pozícióját arravalóbb, munkaképesebb egyéneknek. Ezt parancsolja városunk jövő fejlődése és az igazi közérdek, mely megalkuvást, pajtáskodást nem ismer...

— **Személyi hír.** Festetich Andor gróf, a vidéki színészet országos felügyelője, hétfőn a délutáni vonattal, hivatalos körútjában ide érkezett és itt az új igazgató Szilágyi Dezső társulatának hétfői előadását tekintette meg; a felügyelő gróf úgy az igazgatónak, mint a társulatnak teljes meglepedését fejezte ki a tapasztaltak felett. Előadás után a bohém világ képviselői kedélyes társas vacsorán csillogtatták szellemi szípmunkáikat és számos pohárköszöntőben éltették a szíves vendégül fogadott grófot, ki másnap a legjobb benyomásokkal távozott körükből.

— **A régi panasz.** A Várutcai lakosok már Isten tudja hányadszor, hozzánk fordulnak ismét, személyes meggyőződésünk alapján is jogosnak elismert azon régi panaszukkal, hogy a Bethlen-utca egyes házainak minden piszkát, mocskoját a Várutcaba vezetik le és ezt az illetékes városi közegek tudomásul sem veszik, míg ellenben ha véletlenül a várutca valamely szűk udvarral bíró lakója a mosóvizét az utcára kiönti, azt rögtön rendbírsággal sújtják. Egyenlő kötelességet teljesítő minden lakosunk számára egyenlő jogvédelmet is követelünk és ha ezen az egészségügyi szempontból is türehtetlen állapoton végre-valahára segítve nem lesz, úgy a várutca lakossága kénytelen lesz, illetékesebb felső helyen jogorvoslást keresni.

— **Értett gyermek.** Valamelyik lelketlen anya, talán bűnbűnben fogamzott 4—5 napos csemetjét a tábor-utca sáncába kette, hol a már enyészetnek indult hullát szombatn a kora reggeli órákban arra járók megalálták. Azonnal értesítették a rendőrséget, mely megaditotta a nyomozást a bűnös megkerítése iránt.

— **Értesítés.** Értesítjük a kötelekünkbe tartozó összes szövetségteinket, hogy a jelentkezők nagy száma folytán a „Magyar Gazdaszövetség“ rendkívüli közgyűlése és a „Hangya“ kongresszusa nem a „Köztelek“ nagytermében, amint azt

a szétküldött meghívóban jeleztük, hanem folyó hó 20-án pontban d. u. 4 órakor a „Royal“ szálloda (VII., Erzsébet-körut 45. szám) dísztermében lesz. A „Hangya“ igazgatósága.

— **Török szerencséseje — örök!** Aki nem hiszi — próbálja meg: vásároljon m. kir. szab. osztálysorsjegyet az 1908. nov. 19. és 21-én kezdődő XXIII. sorsjátékhoz **Betegh Pál** köny- és papirkereskedésében Székelyudvarhelyt, Kosuth-utca 31. szám alatt, hol **Török-féle** osztálysorsjegyek már kaphatók s meg fog győződni, hogy egy huzási nap sem mulik el, amelyen Magyarország legnagyobb bankháza: Török A. és Társa rt.-nál a vevőknek nagyobb nyereséget ne jutna, mert hát mindig igaz marad, hogy Török szerencséseje — örök!

— **Erdélyrészi vásárok.** Hétfőn, október 19-én Ujgyház; 20-án Várhely; 21-én Bonczhida, Gyéres; 22-én Brassó, Szilágycseh; 23-án Szászrégen; 25-én Nagymás, Ósinka, Sósmező; 26-án Buza, Erked, Hadad, Magyarigen, Szamosujvár, Szászcsőra; 27-én Homoródoklánd, Szentlászló.

— **Eljegyzési hír.** Sümegi Vilmos országgyűlési képviselő leányát Bözsikét, a ki midőn augusztus havában az ünnepségek alkalmából néhány napig szívesen látott vendége volt társaskörünknek, eljegyezte Dr Balás Elek gyergyószentmiklósi ügyvéd. Gratulálunk és tartós boldogságot kívánunk a szép frigyhez!

— **Szterényi államtitkár Brassóban.** E hó 31-én nyitják meg ünnepélyesen a brassó-fogarasi vasutvonalat, melynek építését legközelebb fejezték be. A megnyitó ünnepélyen a kereskedelmi kormányt Szterényi József államtitkár fogja képviselni. Az államtitkár — mint értesülünk — ez alkalommal megjelenik választói körében Brassóban és nyilatkozni fog előttük a politikai helyzetéről. Milyen üdvös lenne, ha megyénk vezetői között akadna olyan vállalkozó szellemű bátor férfi, ki élve a kínálkozó kedvező alkalommal felénk irányítaná a szomszédágunkban átutazó államtitkár ömeltőségét, hogy tisztelje meg egyszer megyénk szerény székhelyét is nagyrabecsült látogatásával és győződjék meg egyszer személyesen, a gyalázatos közlekedésünk által okozott gazdasági, ipari és kereskedelmi hátramaradottságunkról; biztosíthatjuk az államtitkár urat, hogy nálunk ép olyan, de talán még szívesebben vendégszeretettel lenne része és meggyőződhetnék, hogy a székely nép a legcsekélyebb figyelemért is, a legmesszebbmenő hálával tud és akar fizetni.

— **Postaügynökségek.** A Homoród-szentlászló és Bikfalva községekben kért postaügynökségeket nem engedélyezték. Ellenben Firtosmartonos és Kissolymos községeknek a postaügynökségeket engedélyezték.

— **A parajdi központi vasutvonal** mint a multkor már megirtuk, a közigazgatási bejárás után a megvalósulás stádiumába jutott. Sajnos azonban, hogy ez a nagyfontosságú

Kolera tífusz kórokozója és terjedése
Erdélyi központi vasutvonal
Erdélyi központi vasutvonal

gondosan átvizsgálva. Ára 3 K. A
Központi vasutvonal
Központi vasutvonal

forgalmi vonal keskeny vágányunk tervezetük, holott szinte bizonyosra vehető, hogy az később Parajdot Székelyudvarhelyvel összekötő vonallá fog kiegészítettetni. Ezt a körülményt a legmelegebben ajánljuk alispánunk élénk érdeklődésébe, mert még mindig elég idő volna arra, hogy a tervezett vonal építése rendes vágányunk indításáék meg és így később az Udvarhelylyel való összeköttetésre célszerűbb lehetne.

— **Uj postahivatal.** Zsigmond-telepen postahivatalt fognak felállítani.

— **Abásfalva** község iskolájának államosítását kérelmezi. Kérését a közigazgatási bizottság pártolólág terjeszti a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz.

Szoptató anyák

tejük hatását csak növelik és gazdagítják a SCOTT-féle Emulsio használat által.

Kimerültség megszűnik,

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védelmét a halászt — kérjük figyelembe venni.

a csecsemő rózsásabbá, vidámabbá és pajzánabbá válik, mint valaha volt. Az anyaságnak bármily válságos percében a

SCOTT-féle Emulsio erőt kölcsönöz, bátorít és emellett kellemes ízű és könnyen emészthető.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 f.
Kapható minden gyógytárban

Téli menetrend.

Érvényes 1908. évi október hó 1-től.

Szv.	Gyv.	Budapest k. p. u. — Predeal — Bukarest — Palanca	Gyv.	Szv.
I-III.	I-II.	állomások	I-II.	I-III.
506	502		501	507
1121	1112	i Budapest k. p. u.	539	344
144	1247	é Szolnok	403	117
	218	é Püspökladány	220	1040
348	211	é Debreczen	289	1109
827	553	é Nagyvárád	1110	559
733	937	é Kolozsvár		340
1016	726	é Dés	990	348
1048	755	é Aranyosgyéres	852	313
1044	750	é Torda	900	370
453	1025	é Székelykocsárd	615	1225
1143	831	é Marosvásárhely	812	157
	930	é Tövis	700	1244
	403	é Gyulafehérvár	1221	632
800	1220	é Arad	1225	605
404	1000	i Budapest k. p. u. Aradonát	438	832
1036	746	é Arad	910	225
1206	838	i Gyulafehérvár	812	157
1239	905	é Tövis	735	1258
302	911	é Küküllőszög — Parajd	648	1228
902	923	é Parajd Szováta és Korond fűrdők	105	745
127	944	é Kiskapus	656	1146
358	1257	é Nagyszében	445	731
300	1055	é Segesvár	549	954
320	1110	i Segesvár-Sz.-udvarhely	600	917
326	1114	é Héjjasfalva	526	930
402	1150	i Héjjasfalva-Sz.-udvarhely	531	849
441	1229	é Székelykeresztúr	430	815
606	155	é Székelyudvarhely	305	700
		Homoród-, Szejkó-, Gergely- és Solymossy-féle Sósfürdők		
632	135	é Földvár Előpatak-fürdő	313	637
712	209	é Brassó	245	546
1200	219	é Predeal	112	—
111	331	é Bukarest	800	—
805	920			
841	305	i Brassó Kézdivásárhely-Bereczk	159	633
1008	430	é Sepsiszentgyörgy	1241	505
1249	705	é Kézdivásárhely	1033	—
134	759	é Kézdiszentkereszt, Vénás-ványvíz-forrás, kőbányák, lenmagolaj készítés	952	154
225	856	é Bereczk	905	1257
1035	500	i Sepsiszentgyörgy-Gyimes-Palanca	1205	425
1114	610	é Málnás-fürdő	1113	346
1143	658	é Tusnádfürdő	1033	321
1242	821	é Csikszereza	908	223
115	900	é Mádéfalva	824	151
336	309	é Gyimes	520	—
346	346	é Palanca	—	1002
200	946	é Mádéfalva	755	150
440	1230	é Gyergyószentmiklós	500	1030

Kiadta: Betegh Pál villamos-motoros könyv- és újságkiadó intézete.

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban szállítatnak **Betegh Pál** könyvpapír kereskedéséből Székelyudvarhelyt.

10814—1908. tkvi sz.

Hirdetmény.

A m. kir. Igazságügyminiszter ur 1906. évi július hó 6-án 14114—1906. szám alatt elrendelte, hogy a székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatósághoz tartozó **Székelyfancsal** község telekkönyveibe felvett mindazon ingatlanokra nézve, melyekre az 1886. évi 29. t. c. 1889. évi 38 t. c. és az 1891. évi 16. t. c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi 29. t. c. cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosítottassék.

E célból a helyszíni eljárás **Székelyfancsal községben 1908. évi november hó 18-ik napján** fog kezdődni.

Ennélfogva felhívatnak:

1. mindazok, kik a telekjegyzőkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló esetleges okirataikat mutassák fel.

2. mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. évi 29. t. c. 15—18. § ai és az 1889. évi 38. t. c. 5., 6., 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött bizottság előtt igazolják, vagy odahassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött bizottság előtt szóval ismerje el, és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben ez uton jogait nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezménytől esznek.

3. Továbbá mindazok, kiknek tényleg már megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék, illetve, hogy a törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyeg mentesség kedvezményétől esznek.

A kir. törvényszék, mint tkvi hatóság, Székelyudvarhely, 1908. évi október hó 14-én.

Gyarmathy Ferencz, kir. tszéki bíró.

Csemegezőlő,

csakis elsőrendű, nemes fajok, — postakosoranként 2-80 K, 100 kg. vételnél 40 K. Csemege alma és körte postakosoranként 2-40 K, 100 kg. 24 koronától feljebb. — Görög és sárga dinnye 100 kg. 10 K, turkeztán és anánász 32 K, postakosoranként 2-40 K. — Paradicsom, tölthető zöld paprika és fejeskáposzta postakosár 2 K. Vasúti rendelést csakis előleges beküldéssel szállít: Szabó 176. gyümölcskiviteltele Csongrád.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

FOGORVOS PERL JÓZSEF

American dentist Székelyudvarhelyen tartózkodik.

Lakása: Budapest Szálloda 2. sz.

Rendel: délelőtt 9—12 óráig és délután 2—5 óráig.

Az Agrár Takarékpénztár r.-t. fiókontézte helyiségét

Kossuth-utca 34. sz. alá helyezte át.

Szám: 4001—1908. k. i.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye homoróli járásához tartozó kányádi körjegyzői állásra, mely alá Kányád, Petek, Jásfalva községek tartoznak, pályázatot hirdetek, s felhivom azokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, — hogy az 1900. évi I. t. c. 6. §., illetve az 1900. évi XX. t. c. 3. §-ában előirt minősítést igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket hozzam **folyó évi november hó 15-ig d. u. 4 óráig** feltétlenül nyujtsak be mert a később érkezőket nem fogom figyelembe venni.

Javaldalmazás:

1. Fizetés 1600 korona.
2. Természetbeni lakás.
3. Irodai átalány 82 korona.
4. Fuvarátalány Kányád és Jásfalva részéről 60 korona.

Petek esetről-esetre a körön kívüli utazást uti napló szerint megfelelő arányban fizeti.

Oklánd, 1908. október 10 én.

Szabady, főszolgabíró.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések,** ugyszintén mindenféle **könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok** izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek **Betegh Pál** villamos berendezett könyvnyomdátó és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Vidéki megrendeléseket azonnal elintézi.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótleka

egy régiónak bizonyult háziszere, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult **köszvénynél, oszúnál és meghűléseknél,** bedörzsölésével söléskeppen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2.— és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, Budapest.

Richter gyógyszerár az „Arany oroszlanhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

NAGYENYED-re

Alsófehér m.

Gyümölcsfák,

disz- és kerítés- és növények stb.

Nemes szilvacsemetékben nagy készlet.

SZŐLŐOLTIVÁNYOK

európai, amerikai sima és gyökeres vesszők. Arjegyzékeket ingyen küld.

FISCHER és Társai

faiskolák és szőlőoltványtelepek